1800

J. BURGAS

LA CARN

QUADRO DRAMÁTICH

ANTONI LÓPEZ, editor

J. BURGAS

LA CARN

QUADRO DRAMATICH

Estrenat en el teatre «Las Delicias»
la nit del 27 de Janer de 1906

BARCELONA
ANTONI LÓPEZ, EDITOR, LLIBRERÍA ESPANYOLA
Rambla del Mitj, número 20

«Aquesta» obra es lliure adaptació—diguemne plagi—del drama «Les Bouchers» de F. Yeres.

N. del A.

La *Sociedad de Autores Españoles* es la encarregada de cobrar els drets de representació.

Queda fet el dipósit á que la lley obliga.

Imprempta de Antoni López, carrer del Olm, número 8

REPARTIMENT

PERSONATGES		ACTORS
QUIMA	25 anys. . .	Srta. Daroqui.
ANDREU.	40 » . . .	Sr. Mercader.
JENASSA	26 »	» Guitart.
JEPÓ	20 »	» Lluelles.
VEHÍ 1.er	50 »	» Millá.
VEHÍ 2.on	40 »	» Riera.
UN CARRETER.		» Pach.

L' acció té lloch en una vila empordanesa

Epoca actual

608422

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of North Carolina at Chapel Hill

http://www.archive.org/details/lacarnquadrodram00burg

ACTE ÚNICH

Botiga de carnicer. Al fons, á la esquerra, un taulell ab piló y balansas, y darrera de aquest, un armari.

Entre 'l taulell y la paret de la dreta s' obra pas un corredor fosch y estret.

A la esquerra una porta ab reixat de ferro que dona al carrer. A la dreta un' altra, mitj oberta, deixa veure 'ls primers grahóns de una escala interior.

A primer terme un banch de fusta arrambat á la paret.

Penjats en el taulell, talls de carn, restos de la venda, ganivets y eynas de carnicer de diferents tamanys. Un quinqué ilumina la escena.

Al aixecarse 'l teló, Andreu, qu' está netejant las balansas, conversa ab dos vehins.

ESCENA PRIMERA

ANDREU *y els* DOS VEHINS

ANDREU

Es á dir que 'l Rós vol fem la competencia donant la carn á més bon preu...

VEHÍ PRIMER

Aixís sembla. El bou el vèn á setanta, y el xay á dos rals.

ANDREU

Ah, sí?... Vejám, donchs, qui se 'n cansará més aviat, d' estirar la corda.

VEHÍ SEGÓN

Lo cert es qu' ell vol mirar d' ensorrarvos; li conech ab las manyas. ¿Sabeu què fa el bútxara pera adquirir parroquia? Fa anar la gent á can *Dolsa,* y en sent allí els paga l' ayguardent.

ANDREU

Que fassi 'l que vulga, que jo no m' hi haig de ficar... ey, mentres no 'm bescanti l' establiment ni la *prasona.*

VEHÍ PRIMER

Sí... Donchs l' havíau de sentir l' altre día á l' era de 'n Gorgot...

ANDREU

¿Què podía dí, el bergant, de mí?

VEHÍ PRIMER

Res; que despatxeu carn de caball y que pinteu ab mangre 'ls palpissos de las vacas tísicas.

ANDREU

¿Aixó ha dit l' estrafalari? Que 's compari la fesomía que fa la meva clientela ab la dels seus parroquians! Tota la vila ho sab que donoc género bó. Pera alguna cosa penjoc cada matí las pessas mortas á fòra 'l porxo... ¿No haveu vist qnin xay més maco hem escorxat avuy?...

VEHÍ SEGÓN

Prou que me 'n som ataleyat... Encare hi ha 'l toll de sanch allá fòra.

VEHÍ PRIMER

Y deixeulo dir á n' aquell envejós!

ANDREU

Sí, sí; per mí que digui y que rebaixi tant com vulgui. En el pecat trobará la penitencia; perque la carn també la abaratiré jo. Llamp me mati! Tres pessas per tersa sota d' ell. Guerra vol, donchs guerra haurá. Pel deprompte comensaré per fer lo que fa ell. Au, acompanyeume á cal Pigat, que us pagoc la mistela. (*S' arregla per sortir.*) Ja vigilará una estona en Jenassa...

VEHÍ PRIMER

Ahont es en Jenassa?...

ANDREU

S' arrossegava per' llá fòra, suara.

VEHÍ SEGÓN

Ah, si hi ha en Jenassa, ray... Ja podeu anar confiat. Quin xicot, el vostre escorxador! Avuy mateix, á n' en Llorensó se li havía encallat el carro allá, al cap-de-munt de la Endevallada... y noys, arriba ell, en Jenassa, 's treu la brusa y la faixa de una revolada, y com aquell qui aixeca una palla de terra, tris, tras, m' alsa el carro y el venta fòra de las roderas. Cregas qu' es tot un *Herculano.*

VEHÍ PRIMER

Pas jo que 'm deixés dar per ell un *hola!* d' aquells massa amistosos...

VEHÍ SEGÓN

Ja ho pots dir: quan ell aixeca la grapa es com si toquessin á amagar esquenas.

VEHÍ PRIMER

Home, si quan parleu ab ell, no més l' escayent

ferotxe de la seva mirada ja us fa posar la pell de gallina.

ANDREU

Pero en el fons es un bon xicot.

VEHÍ PRIMER

¡Llástima que tingui una *pinta* tan rara!

VEHÍ SEGÓN

Y tan maca qu' era sa germana!... ¿No us en recordeu de sa germana?... Bé, aquest sí que se 'n recorda; ¿fa, Andreu qu' era ben xamosa, quan vos us hi entenïau?

ANDREU

Bah!... qui hi pensa avuy en alló? Fa tant temps! Quinze anys al demunt de una historia fan l' efecte de una bugada per la conciencia dels homes.

VEHÍ PRIMER

Y ell no us els ha retret may pera res els vostres amors ab sa germana?

(*Andreu fa que nó ab el cap.*)

VEHÍ SEGÓN

Què us diré... Poch que me 'n fiaría, jo de vos. El crech capás de qualsevol etzegallada.

ANDREU

Oh... Poch que n' hi he parlat may, d' ella.

VEHÍ SEGÓN (*ab sorna*)

Per prudencia, fa?

ANDREU

No per prudencia; perque no ha vingut á tom.

VEHÍ PRIMER

La *custió* es que valgui pel traball. En Jenassa fa molta y bona feyna, rellamp! Y ab quin dalit emprèn la tasca d' escorxar el bestiar! Dona goig

de veurel ab l' eyna als dits, descordant l' ermilla dels moltons.

ANDREU

No, no 'n puch dir mal. Desde qu' ell es á casa, que 'l negoci m' ha anat sempre millor que avans no anava. Jo llavoras me trobava sol. El traball era excessiu pera mí, el vell ja no podía ajudarme... Y res, que vaig quedarme'l y no me 'n penedeixo, la veritat... (*somrient ab intenció.*) Ademés, es un dírvosho á vosaltres, quasi qu' en mí era un deber el protejirlo... Me va semblar que hi tenía mitja obligació... Hi havía la memoria d' ella de per mitj.

VEHÍ SEGÓN

Natural...

VEHÍ PRIMER

Se comprèn...

ANDREU

Total, que ab ell som fet una bona obra y una adquisició no gens despreciable...

(*Jepó surt pel corredor.*)

VEHÍ PRIMER

¡Hola, aquí tením al Jepó...

VEHÍ SEGÓN

Aquest sempre tan romancer y tan ganso com una vaca-prenys.

ANDREU (*á Jepó*)

Vès... Vigila, tú, que tornoc desseguida. (*Als vehins.*) Au, á pendre *aliento* á cal Pigat; afanyémse!

VEHÍ PRIMER

Siguemhi, donchs, que va de gorra!

(*Se 'n van per la esquerra.*)

ESCENA II

ANDREU *y* JEPÓ

ANDREU (*als vehins que acaban de anarsen*)

Anen endevant, vosaltres. Passaré per darrera; ja 'ns trobarém allá... (*á Jepó.*) Mira, tú: Despenja aquell tall de filet qu' ha sobrat, y treurás el *recuit* que hi ha al armari. Pórtaho tot á la cuyna y preparaho per quan torni, que soparém tot seguit. Tén compte, eh?

JEPÓ

Bé, mestre. 'S fará tal com diheu.

(*Pren lo que li ha dit y desapareix pel corredor.*)

ANDREU (*sol*)

De diners no 'n sobrarán en aquesta casa, pero tots reventém de grassos, gracias á Deu y á la vianda sobrera. Y el Rós que vaji dihent y bescantant...

(*A n' en Jepó, que torna.*)

Mira: digas á la Quima que no tardaré á ser aquí, eh?... Ah, la carn la vuy á la brasa... Y que no hi escatimi gayre l' all.

JEPÓ

Está bé.

ANDREU

Dígali que me 'n som anat ab en Tomitxo y en Marranxa á cal Pigat.

JEPÓ

Conformes.

ANDREU (*anantsen pel corredor*)

Apa, donchs, me 'n vaig, que m' esperan.

ESCENA III

JEPÓ (*tristament neguitós*)

¿Hont diantre me 'l devía deixar aquest paper? Menos mal si no l' ha arreplegat l' amo... (*cercant*) Res... ni rastre... Mala negada! Tot me surt capgirat, y el mellor día...

ESCENA IV

JEPÓ *y* QUIMA

QUIMA (*sortint de la escala interior*)

Són fòra tots?...

JEPÓ

Sí... Ja era hora...

QUIMA

Estém sols, ben sols, fa, Jepó meu? Avuy encare no t' som pogut espessigar gens...

JEPÓ

Y tal! Ni una abrassada!...

(*S' abrassan.*)

QUIMA

¡Y cóm els anyoroc els teus dits atormentadors! ¡Cóm me daleixoc lluny de tú, y cóm t' estimoc, vida meva! ¿Y tú á mí, Jepó?

JEPÓ (*amorós*)

¡Quína pregunta!

QUIMA (*fentlo seure al banch*)

Vina, asséute aquí, ben aprop meu, que vuy contemplarte, bordegassot. Obram aquest pitral, aquest coixí en el que ara mateix m' adormiría com una nena...

JEPÓ

¿Com una nena ignoscenta?... No 't crech!

QUIMA

Oh, sí, t' ho juroc... ¡Y quins somnis de infant que hi gosaría així, apoyada en el teu pit!

JEPÓ

Es que jo te 'n privaría de somniar; amanyagante aixís la carona, la xardor dels meus llavis te tornaría á la realitat tot desseguida.

QUIMA

Què ditxosa que 'm sentoc teninte aquí ben á la vora y ben meu... La teva pell embellutada y suau, aixís, frech á frech de la meva...

JEPÓ

Oh, sí!

QUIMA

Som jo l' ardent enamorat; tú ets la donzella que 's deixa amanyagar... Aprópat més. Deixat estrenyer contra 'l meu pit, que 'l temps corra volant y aquests instants felissos, son tan curts per nosaltres!... sovintejan tan poch! A cada punt me sembla que l' Andreu ha d' atrapanshi, no sé... ¡Deu nos en *gort* si un día...

JEPÓ (*impacient*)

Oh, ¿per què no ets tota meva? Si ho sapiguessis lo gelós qu' estich del teu Andreu!

QUIMA

Gelós! ¿per qué?... Si jo 'l volgués á n' ell, se compendría... Pero, ja ho sabs tú que jo no 'l puch estimar á n' aquell pilot de greix... Que 'n som tipa, cuyta y embafada d' aquest xorch d' home...

JEPÓ

Tens rahó. Es una creu l' haverlo de sufrir tota la vida...

QUIMA

¡Ah si ell desaparesqués d' entre mitj de nosaltres! Tú serías meu, tot meu, tú fóras l' únich, el sol home que... (*escoltant ab esferehiment.*) Sents?... Sembla que hi hagi algú per allá dins...

JEPÓ

Cá! Deu ser el gos, dona, que 'l som fermat ara fa poch...

QUIMA

¡Que una hagi d' estar sempre ab l' ay al cor! Això no es viure, Jepó. (*recelosa.*) ¿Y en Jenassa, ahont deu ser en aquestas horas?

JEPÓ

Oh! Ell si que... May se sab hont rediable 's fica... Es tan esquerp y tan gat moix... Sempre sembla que 'n dugui una de cap.

QUIMA

Si tingués l' ánima tan lletja com la cara, mira que 'n fóra de dolent aquest home... Quan pensoc que vaig estar apunt d' estimarlo...

JEPÓ (*rihent*)

¡Pobre Jenassa!

QUIMA

No sé si era por ó llástima lo que m' inspirava;

lo que sé es que m' anava encomanant la seva tristesa, y qui sab? potser al últim...

JEPÓ (*malpensant*)

Bé, ¿qué vols dir?

QUIMA

Ell no va atrevirse may á dirme res, pero 's valía de son ayre ferreny pera intentar subjectarme al seu capritxo. Estant sols, allá á la eixida, tan aviat devant meu aixecava una badella á pes de brassos, com escorxava un bou sense l' ajuda de ningú... Y tot aixó ho feya per mí, no més que per mí; plé d' orgull, inflat, content de que fos jo sola á admirar lo fornit del seu cos, la exhuberancia dels seus muscles, la seva forsa de gegant.

JEPÓ

Cóm es que no t' hi deixessis caure?...

QUIMA

Res: calgué tan sols que tú, que 'l meu Jepó passés aquella porta.

JEPÓ

Y ja ho veus... Gracias á n' ell 'm tens al teu costat. Ell va ser el qui 'm recomaná al Andreu, ¿te 'n recordas?... ¡Cóm passa el temps, estimant! fa, videta?

(*amanyagantla ab febre.*)

QUIMA

Au, prou, Jepó; estígat... Deixam!

(*Jepó va per besarla.*)

Mira que pot passar algú...

JEPÓ

Vaja, tornemhi!... ¡Quín será 'l día que restarém tranquils un dols instant, ben llarch, aixís, l' un prop de l' altre?... (*S' abrassan.*)

QUIMA

¡Quí ho sab! Tinch por que may...

JEPÓ

Perque no vols, que si volguessis... avuy mateix... potser. El teu home ha d' anar dintre poch ab en Jenassa á passar els dos bous de contrabando... Ens deixarán sols una bella estona... dos horetas al menys... ne tens prou, dona?...

QUIMA

Qu' ets caramot!... Si aixó fos cert... No 't crech!

JEPÓ

Que sí, dona... Jo ja 't volía donar la noticia en un paper que duya escrit, per si no 'ns veyam; pero 'l som perdut... No sé què diable me n' he fet...

QUIMA (*recelant, ab desitj*)

Vols dir?... M' enganyas!...

JEPÓ

Vatja!... Tú mateixa, donchs. L' Andreu y el Pelat han fet el tracte devant meu. ¿Sabs qu' hem de matar quatre caps, ara per la festa?... Donchs no més se 'n declararán dos en el registre... L' altre parell entrará d' amagatotis.

QUIMA

Ah, ja entench. Mira 'l meu Andreu; no ho hauría dit may que fós tan pillo...

JEPÓ

Sí; pillo y bon home á la vegada ¿no es aixó, reyna?...

QUIMA (*ab sorna*)

Tú, no m' insultis á la meva mitja taronja.

JEPÓ

No, no, confítatela.

QUIMA

Ab conserva el voldrías, fa?... Ah, murri... Donchs, bé, escolta: No sé si créuret ó no, pero, per si acás... jo me 'n aniré dejorn cap dalt; ja ho sabs... tú pujas aixís qu' ell siga fóra. Té, aquí tens la clau.

JEPÓ

¡Ah, vida meva; la clau del cel per mí es aquesta!... Y ara, fesme un petó; au. Un petó d' aquells, sabs? d' aquells de vigilia de festa. Corre... apa, bojota!...

QUIMA

Estigat quiet. Au, vés, qu' haig d' enllestir allá dintre, y si venen...

(*Jepó li fa un petó furiós al clatell.*)

Lladre!

(*Se 'n và pel corredor.*)

ESCENA V

JEPÓ *y* JENASSA (*entrant per la esquerra*)

JEPÓ

Hola, Jenassa!... D' hont surts?...

JENASSA

Mira, d' allá 'l porxo... Sembla que t' ha sobtat la meva presencia...

JEPÓ

A mí?... Tú plá 'm sobtas ara; ¿què vols dir ab aixó?

JENASSA

Bé, home, no n' hi ha per tant, ¿á què escarrassarte?... No cal que fingeixis; ho som vist tot.

JEPÓ

Què? Què has vist?

JENASSA

Lo que no veig es l' interés en negarho. Després de tot, ¿què té que veure aixó?... Ella es maca, fa? hi consent?... ¡Estás en el teu dret!... y res, que us fassi bon profit.

JEPÓ

¿Pero què t' empatollas, ara?... Me sembla, Jenassa, que 'ns has ullat malament...

JENASSA

No, xavey, no. Pero, vès á mí què me se 'n don... Fes la teva; ¡si jo no haig d' esbombarho! ¿Qu' es la dona del amo? y qué!... Tants recados! May m' ha agradat ser company á mitjas. Aprofítat ara que passa. A mí si que aixó del estimar ni 'm refreda ni m' escalfa, y á las donas me las miroc com qui mira un gos ab la qua baixa: ab cert rezel y certa desconfiansa.

JEPÓ

Donchs digas que no deus haver estimat may, tú, pensant d' aquesta manera...

JENASSA

Proul Y ara mateix, també jo 'l tinch aquí dins el meu amor, pero es d' altra mena. Un amor venjatiu que 'm vessa del pit y em puja al cervell á fogueradas de sanch; una passió qu' esclata sordament aquí dintre, que 'm fa crespar els nirvis y serrar las dents dalintse pera sortir al descubert. Un amor tot odi y fástich que se 'm nua

á la gorja avans de declararse, implacable, selvatje.

JEPÓ (*ab generositat afectada*)

¿Tens un enemich, potser?... Ja ho sabs; disposa si per quelcom me necessitas.

JENASSA

Qui sab! Podría ben ésser que 'm fessis servey quan siga hora... Y ja que te 'm brindas generós, á cor obert, vaig á contarte una vella historia que avuy per avuy ompla tota ma existencia.

JEPÓ

Veyám ¿quína te 'n passa?

JENASSA

Jo era un marrech. Vivía llavoras ab la mare y ma germana, que al cel sigan, allá baix, á Sobreroca. La mare, pobre dona, xacrosa y vella, tussint sempre. El pare mort, la Cinteta era l' únich puntal de casa nostra. Tenía molt bonas mans pel seu ofici y era en un temps que 's pagavan las senmanadas bastant grassas... Res, que anavam piocant contents y resignats... Quan, vet' aquí que un día, la xicota 'ns entaula relacións ab un hereu d' allá al vehinat.

JEPÓ

¿Y era un mal casat, potser?

JENASSA

No, déixam... La mare, embabiecada ab lo qu' ella 'n deya 'l *previndre de la noya,* va rebre al festejador ab els brassos oberts; y el galán, per la seva banda, semblava correspondre ab gran solicitut, al punt de que quan la vella havía de fer llit, ell, el promés, no 's movía del capsal, sempre cuydantla. Tothom se creya, en fí, que d' un día

al altre 's casarían y que aquell ángel caygut sería nostre, ben nostre, ell y els seus quartos, cassats ab el sant llas del matrimoni... (*Pausa.*) Y ¿sabs què va passar?... Que 'l lladre va deshonrar á ma germana, y 's va fer fonedís!

JEPÓ

Bah! N' hi ha tants que ho fan aixó!... Avuy día es moneda corrent.

JENASSA

Ah, donchs lo que jo fassi no ho será de moneda corrent, perque jo faré lo que no fa ningú. La venjansa arriba á passos mesurats y el moment de complirse no es pas molt lluny... La Cinteta va morir al cap de poch temps, va morir de pena y de vergonya; y la mare, la mare, pobra velleta, als vuyt días ja li feya companyía. A ne mí, á instancias del rector de Sobreroca van ficarme en un assil, sabs? allá! al assil dels bords... figúrat!

(*Pausa.*)

JEPÓ

Y tú sabs ahont ha anat á parar aquest mal home?

JENASSA

Si ho sé!... No 'l som pas may deixat de petje.

JEPÓ

Alashoras, donchs... No t' ho haig pas de repetir. Disposa. Disposa de mí, sempre y per tot quant te calgui ajuda. Ja 'ns coneixém prou, y...

JENASSA

Grans mercès, Jepó. No m' en creya menos de tú... No som pas dos maynadas, reira...

(*Se donan la má.*)

JEPÓ (*desencaixant rápit.*)

Ep, que vé l' amo.

ESCENA VI

ELS MATEIXOS, ANDREU *y després* QUIMA.

ANDREU (*entrant per la esquerra*)

¿Què hi ha minyons? ¿Com está aquest sopar?.. Sapiguessiu la gana que trajinoc. Tu, Quima! (*cridant al fons.*)

QUIMA (*entrant pel corredor.*)

Ja pots venir quan vulguis. Tens la vianda al plat.

JEPÓ (*á Andreu.*)

Ey, vós, l' amo... Aquí teniu el carreter.

(*El carreter entra.*)

ESCENA VII

ELS MATEIXOS *y* UN CARRETER.

ANDREU

¿Què hi ha de nou?.. Tot está en regla? No hi ha sospitas de rès?..

EL CARRETER (*confidencialment.*)

Allá á las onze hi haurá 'ls bous á fòra vila. Pera aquesta nit no hi ha por.

ANDREU

Bon home. Els anirém á cercar ab en Jenassa. (*á n' en Jepó*) Ja ho sabs: vigila bé y no obris la porta per ningú fins que torném. Vès que no 'ns agafin dormint, que ara hi ha visurador nou y li convé fer mérits... (*al carreter*) Entesos, carreter, entesos. A las onze en punt. (*á la Quima*) ¿Què tens tu? ¿que no't trobas bé? Fas una cara de prunas agres...

QUIMA

No ho sé... Tot avuy tinch una mena de fret... D' havent dinat que no 'm sentoc gota cristiana.

ANDREU

Donchs, au! Menja un bocí y vésten á geure. No será rés tot aixó. (*al carreter.*) Quedem aixís; *vinrèm* á l' hora justa; eh, conteuhi.

EL CARRETER

Avant tothom... y qu' aprofiti! (*se 'n vá.*)

ANDREU

Aném á taula!

(*Se 'n van Andreu y Quima pel corredor.*)

ESCENA VIII

JENASSA *y* JEPÓ

(*Després d' una pausa, Jenassa 's posa á cantar boy netejant una ganiveta que ha despenjat.*)

JENASSA

«Tota sola feu la vetlla,
muller *layal*...

Tota sola, tota sola...
Valgam Deu, val!»

JEPÓ

¿Y això, manyac?.. Bé estás prou alegre. Qui t' entengui que 't compri... Vatja, vés seguint; aixís m' agradas.

JENASSA

Què hi vols fer si un hom es aixís! (*gravement*) Figúrat un infelís, un esclau, guiat sempre per la mala estrella, que li hagi tocat ballar tota la vida ab la més lletja, y que un día, *de repenta,* se sent lliure y fort, romp las cadenas que 'l subjectan y posa 'l peu demunt de la serpent que li envenena el cor... ¿M' has entès?

JEPÓ

Ab prou feynas.

JENASSA

Donchs, avuy, Jepó, es ben meva la serpent.

JEPÓ

¿Y 't sents valent pera esclafarli 'l cap, al últim?

JENASSA

Això ho veurém. Depèn de la ocasió.

JEPÓ

Pas jo que fós d' ella. Si es cert, com dius, que li dús amenassada, tant si es serpent com llangardaix... ja 's pot dir que ha begut oli.

JENASSA

Ja 't dich que això depèn... Lo que sí 't juroc es que per feréstech que sigui l' animalot, l' esperoc ab el cap serè y el pit enfòra.

(*Veyent sortir á Quima y reprenent la cansó.*)

«Tota sola, tota sola...
Válgam Deu, val!»

ESCENA IX

ELS MATEIXOS *y* QUIMA

QUIMA (*sortint pel corredor ab una espelma encesa.*)

Y donchs, Jenassa, ¿que senyaleu el mal temps?.. ¿Quin dimoni s' ha trencat el coll, bon rediable?..

JENASSA

Ja ho veyeu, mestressa; el goig se 'm escapa dels dintres. Oh, y dispenseume. Heu dit que no us trobavau bé, y jo ja no me 'n havía ataleyat més.

QUIMA

Oh, aixó plá; poch que 'm marejeu gota. Ja podeu rependre la tonada, per mí...

(*Avants de pujar el primer grahó de la escala interior dona una intensa mirada á n' en Jepó. En Jenassa se 'n adona.*)

ESCENA X

JENASSA *y* JEPÓ

(*Llarch silenci. En Jenassa s' asseu al banch de primer terme y demostra estar possehit d' una profonda abstracció.*)

JEPÓ

Bé, ¿'s pot saber què 't passa?.. A què vé ara aquest posat?.. Semblas *en Variacións!*

JENASSA

¿Què 'm passa!

JEPÓ

Sí, home. Encare 't preocupa la *serpent* ab tot y tenirli el peu á sobre?

JENASSA

No 't creguis...

JEPÓ

Y bé, no hi pensis més. Ja t' hi donaré un cop de má, si es convenient. Prou t' ho tinch dit: disposa.

JENASSA

Ja ho sé. Pero deixaho per mí. Poch á poch farém el fet; y no trigarém gayre, 'm pensoc...

JEPÓ

Donchs, cónta ab mí. ¿Cóm t' ho haig de dir? ¡coix d' home!

JENASSA

Ja hi conto, ja. Ets un bon amich... Y en cambi de la teva confiansa, quan estiguém ben sols, jo t' obriré 'l meu cor y 't contaré punt per punt tot lo que falta dirte del terrible secret qu' esperona la meva venjansa. Deixa que l' Andreu se 'n vagi á pahir la vianda per aquí fora y... després... En fí, tu estás disposat á ajudarme, no es aixó, company?

JEPÓ

En lo que pugui.

ESCENA XI

ELS MATEIXOS *y* ANDREU

ANDREU (*surt pel corredor*)

(*Portant un plat de vianda 's dirigeix al armari. Jepó li pren dels dits; se talla una llesca de pá y 's posa á menjar.*)

Mireu: si acás us apreta la carpanta, aquí teniu un tros d' espatlla d' avuy, eh!.. Vos el recomano. La Quima no l' ha volgut tastar y jo ab prou feynas.

JENASSA

Y donchs, ¿què us té la mestressa?

ANDREU

Se queixa de fret als ronyóns... Jo què sé.

JENASSA

Y bé, no será res, si á Deu plau. Una bona suhada, y 's llevará ab el sol.

ANDREU

Jo, pel que pugui ser, me'n vaig á pendre'l meu cafetó, aquí al costat. Vosaltres, si voleu, tot sopant, podeu esperarme, que no convé deixarho això, avuy. Es qüestió de no fer babarotas al Ros, que ja haveu vist que adés ens espiava 'ls passos.

JENASSA

No tingueu quimera, mestre. Jo us prometoc no mourem.

(*Andreu se 'n va per la esquerra.*)

ESCENA XII

JENASSA *y* JEPÓ

JENASSA

Seu... y escolta.

JEPÓ

Es que tinch més fam de vianda que d' historias.

JENASSA

Ah! La fam que jo sentoc aquí al ganyot, y á las entranyas, es altra fam. Fam de revenja, que guardo desde fa molt temps.

JEPÓ (*rihent y menjant*)

Ah, donchs la meva no la guardaré tant... Mira, veus?..

JENASSA

No te 'n riguis, Jepó; que no es pas gens divertit lo que vaig á contarte... Quan ho sápigas tot, company, se 't gelará 'l somrís als llabis. T' ho prometoc.

JEPÓ

Vejam, parla. Si no fos que 't conech massa, fins me farías agafar basarda ab els teus misteris y las tevas estranyesas. Abóca, si vols!

JENASSA

Donchs, vatja, acabém. ¿Sabs aquell mal home que 't deya?..

JEPÓ

Sí. ¿Quí es?

JENASSA

L' Andreu!.. L' amo!..

JEPÓ (*deixantse de menjar.*)

¿Què dius ara?.. Cóm es possible?..

JENASSA

L' Andreu s' estava allavors de fadrí á Sobreroca. Allí va fer coneixensa ab ma germana, y... (*sanglotant*) allí va tenir lloch la infamia que acabá ab ella al sot, y ab mí á la bordería.

JEPÓ

¡Vaya un cor d' escorpí!

JENASSA

A quinze anys vaig sortir jo del assil, y un día, al cap de temps, va revelarsem el terrible secret ab tota sa nuesa. Vaig saber hont se trobava el fulano... ¡El valent havía, fugit!

Aquella mateixa nit, ab un trós de pá sech per tota provisió, vaig empendre la ruta cap aquí. Vaig caminar d' esma tota la nit, ab una sola idea al pensament: trobarnos cara á cara.

L' endemá vaig venir á demanar feyna aquí, á casa seva... Va coneixem; ab el gesto vaig compendre que no li venía gayre de gust el péndrem... pero 'm va pendre. Si m' arriba á rebutjar, Jepó, l' estench allá mateix. Llamp me mati, si no ho faig.

Ah! amich meu, quin goig per mi desde aquell día! Dormir tots dos sota la mateixa teulada; escalfarnos en la mateixa llar! La venjansa 's presentava llunyana, sí, pero real, esplendorosa. Quantas vegadas l' he tingut á tret pera desempellegarme'n, pera obrirli 'l ventre de dalt á baix, lo mateix que á un xay!.. Pero, nó, pensava, no n' hi ha

prou d' aixó, no me 'n acontentoc de matarlo; es poch, encare, es poch...

JEPÓ

¿Què pensas fer, donchs?

JENASSA

El vuy fer sofrir al menys tant com varen sofrir las sevas víctimas. Si l' envioc al infern d' un cop certer de ganiveta, no patirá lo que 's mereix... Y com que tot lo que després me pugui succehir ja ho tinch per descontat, vuy ferla bona.

JEPÓ

Bé, donchs, ¿què 't proposas maniobrar avans de fer el fet?

JENASSA (*ab decisió*)

Ja t' ho diré: vuy conseguir la seva dòna. Sé qu' ell n' está gelós, que la estima ab gran deliri... Donchs, bé: ferla meva, tan sols un' hora, un instant, de grat, per forsa, y 's cumpleix la meytat de ma venjansa.

JEPÓ (*ab fingida tranquilitat.*)

No está mal pensat; pero, ¿ja 't vol ella, la Quima?

JENASSA

Ja ho sé, que nó. Som tan lleig, tan aspre ab las femellas!.. Pero ara es quan m' ha vingut una pensada, y per aixó es que t' he fet confessió dels meus sinistres pensaments...

JEPÓ

Esplicat.

JENASSA

Necessito que te 'n vagis ab l' Andreu, aquesta nit.

JEPÓ

¿Y tú, donchs?

JENASSA

Jo 'm quedoc. Deixaho per mí. (*ab reticencia.*) Ja la faré jo la teva feyna... Comensa per donarme la clau... Aquella *clau del cel* que t' ha donat la Quima.

JEPÓ

No; aixó may!

JENASSA

Dónamela á las bonas, Jepó, si no vols obehir de mal grat á qui té drets sobre teu... á qui 't mana.

JEPÓ

No; may, t' he dit!

JENASSA

¿No 't recordas que aquí som més que tú y que hi perdrás?.. Obeheix, creume. Mira que vindrá l'Andreu y ho sabrá tot.

JEPÓ

¿Què sabrá?

JENASSA

Que l' enganyas; que 'l traheixes; que 'l deshonras á tot' hora... Y li 'n donaré probas. ¿Veus aquest paper? el coneixes?.. La cita d' aquest vespre.

JEPÓ

Ah, tú? Ets tú que l' has trobat... Dónamel... porta...

JENASSA

Au, donchs, vinga la clau.

JEPÓ

No. Mira, Jenassa, escolta: Jo... per la meva part no 'm faría rés... Pero ¿y ella?

JENASSA

Ella ¿què ha de mal-pensar? Au, no siguis terch; vinga la clau y no 'm fassis prevaricar.

JEPÓ

Pero si jo la estimoc á n' aquesta dona, ¿cóm vols de mi semblant sacrifici? No, Jenassa, això no.

JENASSA

¿Y què es el teu amor al costat de la meva rabia, de ma sed de venjansa?.. Porta la clau, et dich.

JEPÓ

No, per favor; desisteix del teu propósit...

JENASSA

Vatja, no perdém temps. Dónam la clau. Depressa... Mira que l' Andreu ens hi atrapará...

JEPÓ

Es que me la robas á mí, no pas á n' ell, aquesta dona... qu' es ben meva!

JENASSA

Tot això son miserias al costat del pensament que guía ma venjansa. Tot lo demés es rés, comparat ab la idea que m' empeny á lo que ha de ser, á lo que será, pesi á qui pesi...

JEPÓ

Es que som disposat... fins á ajudarte ab el meu bras per lo que toca á n' ell... pero...

JENASSA

No, gracias. No 't necessitoc per rés. Vuy esser sol á anar al pal. Tú dom la clau y no 'n passis ánsia del demés.

JEPÓ

No; may, may; ja t' ho he dit. Es inútil.

JENASSA

Tu mateix. Quan vingui l' amo llegirá aquest paper.

JEPÓ

No, per Deu! Espérat... si... té...

(*Va per donarli la clau, no acabantse de decidir.*)

JENASSA

Apa, afanyemnos!

JEPÓ

¡Oh, quin martiri! Traidor, més que traidor!.. Me l' has de pagar!..

JENASSA

Lo que has de fer es obehir. Després ja 'n parlarém...

JEPÓ

¡Ah, com te 'n vals d' aixó que 'm compromet! Vinga 'l paper. Toquém y toquém...

JENASSA

(*prenentli la clau y donantli 'l paper.*)

¡Au, romansero!

ESCENA XIII

ELS MATEIXOS *y* ANDREU.

ANDREU (*sortint per la esquerra*)

Apa, ¿esteu á punt?.. Aném, aném, Jenassa, que farém tart.

JENASSA

Dispenseume, Andreu: pero avuy me fariau un gros favor si 'm deixavau quedar.

ANDREU

¿Y aixó?

JENASSA

Home... ahir, allá á la Endevallada, devía pescar un mal ayre... y... vatja, que 'm temoc que la sortida per munt en aquest' hora de nit no m' aniría bé... Aquell pas del *Coll de la Guilla* es molt reconsagrat... Ara, si es que ho maneu... Si us empenyeu en que hi vagi...

ANDREU

No, home, no. Quédat; ja 't pots quedar... Que viñgui en Jepó en lloch teu... Sents, tú? (*á Jepó.*) Au, afányat! (*á Jenassa.*) D' aquí un' hora ó cinch quarts tornarém á ser aquí ab els bous y te 'n podrás anar al llit tot desseguida... (*á Jepó.*) ¡Oh, y es vritat, tú, que aquest fa mala carota! (*á Jenassa.*) No t' hi encaparris, home, que aixó no será res.

JENASSA

Potser no. Aixís ho esperoc.

ANDREU

Mala negada! Es que no vuy que sigui dit que no hi ha salut á casa meva!...

JENASSA

Dónat ansia, Jepó. Acompanya al amo, que convé que t' hi practiquis en aixó de menar el bestiá... Que tú no has fet may si no tallar y vendre, y no n' hi ha prou.

ANDREU

Té rahó en Jenassa... En aquest món s' ha de saber fer tot... ¿Estás?

JEPÓ

Ja va, home!

ANDREU

Donchs *al avío,* qu' es hora. (*á Jenassa.*) Y tú, vigila, sobre tot... Vès que 'l burot no passi y ens esguerri 'l marro...

JENASSA

Anéu confiat, nostr'amo.

ANDREU (*desde la porta*)

Fins á després.

(*Se 'n van Andreu y Jepó per la esquerra.*)

JENASSA

Fins á després... Y per mí no cal que aneu ab pressas. No crech que sigui res aixó...

JEPÓ (*retrocedint*)

Me deixava la corda.

(*Llensa á Jenassa un esguart desesperant. Jenassa li senyala la porta pera que segueixi á Andreu. Jepó vaga un instant indecís y se 'n va, després de fer un gesto amenassador.*)

JENASSA (*ab ironía*)

¡Company, salut! Fins á més veure!

ESCENA XIV

JENASSA

JENASSA (*llensant un respir de satisfacció*)

Per fí!... ¡Qu' ets hermosa, venjansa! Ha arribat el moment (*mirant al carrer.*) Serenitat no 'm deixis, que ara 't necessito més que may. ¡Com deu impacientarse, pobre colometa! Poch s' ho deu esperar que 'l colóm blanch y tendre s' hagi tornat

negre y rabiós com una hiena... Oh, venjansa! Santa venjansa, la d' avuy!... Ab quin goig t' haig de rebregar en els meus brassos, que tú 't creurás que son els seus. (*abaixa la llum del quinqué, pausa.*) Tot está apunt... Tot está tranquil... No hi ha res que témer al present... Ahónt es la clau?... Malviatje!... (*butxaquejant.*) Ah, aquí (*sentint remor á dalt.*) ¿Qué es aixó?... (*escoltant al peu de la escala.*) Ah! es ella que 's neguiteja!... Ja vinch, dona, ja vinch!... No es pas á mí á qui esperas; pero, tan se val... Tot es carn d' home! (*puja determinat escala amunt.*)

(*La escena resta deserta una llarga estona.*)

ESCENA XV

ANDREU (*entrant desesperat*)

Oh! nó; no hi es... Es cert, donchs, lo que m' acaba de dir en Jepó... ¿Hont es el lladre?... A dalt, sí... ¡Quima! ¡Quima!... Aquí 'm tens... Abrással bé; llígal ben fort, al miserable. Espéram... (*despenjant un ganivet.*) Aquest, sí... aquest... No es mal' eyna...

(*Se precipita escalas amunt.*)

ESCENA XVI

JEPÓ (*entrant per la esquerra, avansa poruch fins al peu de la escala* y *escolta ab atenció.*)

Ara va bé... Sembla que s' esbatussan de valent! No vos sabreu treure 'l fetje, reíra! El mal es que

la Quima... Si pogués... Uy, quin terravastall! (*va á amagarse al corredor.*)

(*Jenassa y Andreu baixan la escala mitj de tomballons. El primer está ferit, agafa un ganivet y després de distanciarse bastant, aixeca l' arma y espera que l' Andreu fereixi.*)

ESCENA XVII

JENASSA *y* ANDREU

JENASSA

Atánsat! Vina... Abrahónat, si tens tan pit... Au, qu' ara 't puch matar jo. Atreveixte. Jo no faré si no defensarme. (*mostrantli 'l pit perque fereixi.*) ¿Què esperas, valent? (*Andreu, bastant distanciat, no gosa afrontar l' actitut de Jenassa.*) Jo som aquell, saba? El germá de la Cinta, el víctima del hereu rich; som el fill d' aquella santa dona...

ANDREU

Un traidor, ets!

JENASSA

Ha arribat l' hora d' arreglar aquells comptes. En Jepó t' ha previngut massa tart... Pregúntali, si no, á la teva dòna...

ANDREU

Oh, no; menteixes! Es fals, bord malehit!

JENASSA

Has fet tart, Andreu! No 't fassis il-lusións... Si encare tinch aquí, á flor de llavi, el regust dels melosos petóns seus!

ANDREU

Menteixes, brétol!

JENASSA

¡Ah, que n' es d' apetitosa la teva ingénua muller! Un prodigi d'exhuberancia! Mestre, 'n podeu estar orgullós de serne l' amo.

ANDREU

Oh, malvat! Miserable!

JENASSA

Vina! aprópat! Necessitas més llenya encare per atiar el foch del odi? Hala, avans no 't burxi jo primer... Fereix!.. Mátam!.. Cobart més que cobart!..

ANDREU (*furiós.*)

Ah, sí? Al lladre, donchs!

(*Se precipita damunt de Jenassa, qui l' espera serè sense esquivarli el cop. La Quima desde dintre demana auxili.*)

JENASSA

Aixís! Donam ta sanch... Tan sols una glopada.

(*En el moment que Andreu fereix, Jenassa abaixa els brassos y en un abrás furiós li clava 'l ganivet á la esquena.*)

ANDREU (*ab veu apagada.*)

Auxili! Auxili, que 'm matan!

JENASSA

N' estava assedegat feya tant temps!... eh, ¿què me 'n dius del teu escorxador,... fa bona feyna?...

(*Cauhen ferits mortalment: Andreu á terra; Jenassa demunt del banch.*)

ANDREU (*ab veu apagada.*)

Oh, Deu meu!.. El cástich... Perdoneume... Esposa meva!...

JENASSA

Tot ha acabat... Ja puch morir..... Germana... Mare meva... Esteu venjadas...

ESCENA XVIII

ELS MATEIXOS, JEPÓ *y* QUIMA.

QUIMA (*desde dins, trucant desesperadament á la porta.*)

Auxili!.. Auxili!.. Obriu!.. Ah!.. Aquesta porta!.. Jepó, que 's matan!..

(*Als crits de Quima, Jepó surt del corredor y va á obrirla.*)

JEPÓ

Guaytals!

QUIMA (*avansant, ab esglay.*)

Morts!.. Verge Santa!.. Jepó, no m' abandonis...

JEPÓ

Oh, no!.. Estava escrit que un jorn ens estimaríam sense destorbs... Serás meva!

QUIMA (*abandonantse.*)

Sí... tota teva!..

JENASSA (*incorporantse.*)

Andreu!!.. Andreu!!.. Miréusela!.. Mireula allá, la vostra dona!..

(*Jepó y Quima, presos de gran terror, no gosan despendres l' un del altre. Andreu, després de rastrejar fins aprop d' ells, s' incorpora amenassador.*)

ANDREU

Oh, miserables!! (*Mor.*)

JENASSA

Estém en paus, Jepó... Ja li... pots dir... un parenostre... á la teva... conciencia. (*Cau mort.*)

JEPÓ (*dominantse en el terror.*)

Per fí, som lliures!

QUIMA

Lliures, dius?.. Y la justicia?.. Fugím. Estém perduts, si venen. (*guaytant al carrer ab gran esverament.*)

JEPÓ

Y què?.. Que vinguin... Dirém que s' han barallat. ¿Que no es aixís?

QUIMA (*ab resolució.*)

Sí... Es cert. Val més que 'ns hi pensém en fugir... D' aquí que clareji ens queda temps encare.

JEPÓ (*sensual.*)

Oh!.. Tú ho has dit, vida meva... Ens queda temps... ens queda temps per tot,... fa?.. Vina!..

(*L' atrau amorós.*)

QUIMA (*ab feresa y escrúpol.*)

Nó, nó... Ara nó... Déixam!..

TELÓ

Obras de J. Burgas

PRIMERA VOLADA (Poesías).	Agotada
INTIMAS VULGARS.	Ptas. 1
VIDAMOR (Poesías amorosas).	» 1
LA CARN (Quadro dramátich).	» 1

Aviat:

EL POEMA DEL FILL

Preu UNA pesseta